

Krav til utdanningssteder til kompetanseområdet palliativ medisin

Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å gjennomføre en forsøksordning med palliativ medisin som formelt kompetanseområde. Forsøksordningen skulle etter planen vare fra mars 2011 og ut året 2014. Siste halvår ble det gjort en evaluering av ordningen. Etter evalueringen er forsøksordningen videreført på ubestemt tid.

Den overordnede målsettingen med ordningen er å bedre helsetilbudet til alvorlig syke og døende og sikre et mer enhetlig palliativt tilbud nasjonalt. Det er samtidig et mål å gi leger som arbeider innenfor palliativ medisin, en formalisert kompetanse i fagområdet. Godkjenning i kompetanseområdet bygger på følgende krav (1):

- spesialistgodkjenning i klinisk spesialitet
- gjennomført Nordic Specialist Course in Palliative Medicine eller tilsvarende kurs
- to års klinisk tjeneste i palliativ virksomhet

Den kliniske tjenesten ved sykehus skal foregå ved palliativt senter som fyller de bemannings- og funksjonskrav som er beskrevet i Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen (2), og som har blitt godkjent som utdanningssted for kompetanseområdet.

Krav til palliativt senter

Et palliativt senter består av et palliativt team og eventuelt også en palliativ enhet.

Det palliative teamet er et tverrfaglig behandlingsteam med bred kompetanse i akutt palliasjon. Teamet har følgende oppgaver:

- Ambulant service til pasientens hjem og sykehjem
- Polikliniske konsultasjoner
- Konsulentvirksomhet ved sykehusets avdelinger
- Vurdering av problemstilling og planlegging av oppholdet før innleggelse i den palliative enheten
- Smerte- og symptomlindring og medisinsk faglig ansvar ved den palliative enheten
- Vurdering, råd og hjelp ved sosiale og åndelige/eksistensielle problemer

Den palliative enheten er en definert sengeenhet (eventuelt definerte senger) der pasientene er inneliggende for palliativ behandling. Enheten har følgende oppgaver:

- Akuttsenger med vekt på problemløsning. Kort liggetid, dvs 5-7 dager, tilstrebes
- Aktiv diagnostikk og behandling i forhold til symptomlindring og optimalisering av funksjon
- Planlegging av pasientens videre oppfølging
- Muligheter for opphold i pasientens terminalfase

Nærmere krav til organisering og virksomhet ved palliativt senter er oppført i Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon (2).

For å bli godkjent som utdanningssted må det palliative senteret også oppfylle generelle krav til utdanningssteder for leger (3).

Generelle krav til utdanningssteder

1 Faglig nivå

Det må kunne tilbys opplæring i adekvat diagnostikk og behandling innenfor det området av utdanningen som vedkommende avdeling forutsettes å dekke.

2 Samarbeidende avdelinger/seksjoner

Utdanningsstedet må ha regelmessig, nært samarbeid med spesialavdelinger/seksjoner for å opprettholde et nødvendig faglig nivå.

3 Stabsstruktur

Det må minimum være en fast ansatt overlege med godkjenning i kompetanseområdet i full tids stilling på utdanningsstedet. Det skal maksimalt være to leger under utdanning per overlege med godkjenning i kompetanseområdet.

4 Supervisjon

Lege under utdanning i kompetanseområdet skal ha fortløpende supervisjon av overlege som har godkjenning i faget. Overlegen skal både gi faglig supervisjon på pasientbehandling og fungere som rollemodell for etiske holdninger, kommunikasjon, informasjon og samhandling med andre yrkesgrupper rundt pasienten. Ved utdanningssteder som bare har en tilsatt overlege, har institusjonen ansvar for å legge til rette for en tilfredsstillende utdanning også ved fravær av overlegen.

5 Pasientgrunnlag

Pasientgrunnlaget må være av en slik størrelse og sammensetning at lege under utdanning sikres tilfredsstillende erfaring innenfor normert tid på det området av utdanningen som vedkommende avdeling forutsettes å dekke.

6 Utdanningsutvalg og utdanningsplaner

Utdanningsstedet skal ha et fungerende utdanningsutvalg og en oppdatert utdanningsplan hvor det blant annet fremgår hva avdelingen/seksjonen kan tilby av type tjeneste og erfaringsområde (4,5). Lege i utdanningsstilling skal ha en individuell utdanningsplan som er gjensidig forpliktende for legen og utdanningsstedet (6).

7 Veiledning

Lege under utdanning skal ha oppnevnt veileder som selv innehar godkjenning i kompetanseområdet. Veiledning skal gjennomføres regelmessig og skal inkludere evaluering av legen under utdanning. Det forutsettes planlagt veiledningsmøte minimum en gang per måned (7).

8 Undervisningsprogram

Utdanningsstedet skal ha et løpende teoretisk undervisningsprogram på minimum 2 undervisningstimer per uke, 36 uker per år. Det kreves minimum en time undervisning i palliativ medisin. I tillegg kan en time være undervisning i annet, relevant fagområde. Undervisningen kan være felles for hele det tverrfaglige teamet. For nærmere detaljer vises til målbeskrivelsen for kompetanseområdet (1).

Sykehus som er godkjent som utdanningssted, har ansvar for utdanningen og er forpliktet til å legge forholdene til rette slik at den kan gjennomføres. Det vil i praksis si at sykehuset skal legge opp et utdannings- og undervisningsprogram for legen under utdanning til kompetanseområdet, med adgang til lønnet permisjon for nødvendig kursvirksomhet. Undervisningen og veiledningen skal være innebygget i tjenesteplanen.

Avdelingsoverlegen eller avdelingssjefen har det formelle ansvar for at avdelingens undervisningsopplegg fungerer.

Nærmere bestemmelser om utdanningen er gitt på Helsedirektoratets nettsider (8) og i Legeforeningens skriv om krav til utdanningsinstitusjoner (3).

Krav til veiledere

Veileder må som en hovedregel inneha godkjenning i kompetanseområdet palliativ medisin. Leger som ved oppstart av forsøksperioden hadde oppfylt kravene til klinisk tjeneste og teoretisk utdanning i palliativ medisin, kunne søke om godkjenning i kompetanseområdet i henhold til overgangsordning.

I forsøksperioden kan det etter søknad gis dispensasjon fra kravet om at veileder må inneha godkjenning i kompetanseområdet palliativ medisin (kfr punkt 3,4 og 7 overfor). Ved søknad om dispensasjon må utdanningsstedet dokumentere veilederens utdanning og tjeneste og gjøre rede for vedkommendes egnethet som veileder for utdanningskandidaten.

Referanser

1. Målbeskrivelse for kompetanseområdet palliativ medisin. Helsedirektoratet: Fagrådet for kompetanseområdet palliativ medisin, 01.11.2010. Revidert 2018.
2. Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen. Helsedirektoratet 2007. Revidert utgave 2015. IS-2285. <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonalt-handlingsprogram-med-retningslinjer-for-palliasjon-i-kreftomsorgen>
3. Krav til utdanningsinstitusjoner i spesialistutdanningen av leger. <https://www.legeforeningen.no/contentassets/5c7ead3aa7de40c88c204604705a6396/krav-til-utdanningsinstitusjoner-i-spesialistutdanningen-av-leger-pdf.pdf>
4. Utdanningsutvalgets oppgaver https://www.legeforeningen.no/contentassets/a8f60933166c47a4a593cd8b7deb14e5/utdanningsutvalgets-oppgaver_2014.pdf
5. Mal for avdelingens/seksjonens generelle utdanningsplan. Finnes på denne siden: <https://legeforeningen.no/utdanning/spesialistutdanning/godkjente-utdanningsinstitusjoner/#20996>
6. Mal for individuell utdanningsplan. Finnes på denne siden: <https://legeforeningen.no/utdanning/spesialistutdanning/godkjente-utdanningsinstitusjoner/#20996>
7. Veiledning av leger i spesialisering. <https://www.helsedirektoratet.no/horinger/veiledning-av-leger-i-spesialisering>
8. Kompetanseområde palliativ medisin <https://www.helsedirektoratet.no/tema/autorisasjon-og-spesialistutdanning/palliativ-medisin-som-kompetanseomrade>